

Ἡ γλῶσσα τῆς τεχνικῆς δημοκρατίας

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΙΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ.
Ἡ τάσις πρὸς ἐξασφάλισιν εἶναι ὁ μέγας ἀντίπαλος τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν ἐποχὴν μας. Καὶ ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἡ τάσις αὕτη ἐνισχύεται, ὅσον ἐξαφανίζεται τὸ πρόσωπον καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀποκτοῦν μίαν συλλογικὴν συνείδησιν, συμβαίνει σήμερον ἡ ἐλευθερία νὰ παρουσιάζεται, ὅπως εἰς τὴν πρωτόγονον κοινωνίαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας δὲν σκέπτεται τὸ ἄτομον, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τῆς κοινότητος, ὡς τὸ ἀρνητικὸν στοιχεῖον τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως.

Ἡ ἐλευθερία ἔχασε τὴν κοινωνικὴν τῆς σημασίαν, διότι συνδέεται πρὸς τὸν κίνδυνον, ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ὁποίου εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις χρειάζεται τὴν προσωπικὴν δύναμιν. Ἐὰν αὕτη ἀκριβῶς ἡ δύναμις σήμερον ἐξασθενῇ, ἡ ἐσωτερικὴ κατάπτωσις τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἀπλῆ ἀκολουθία. Ὅπου ἀπουσιάζει ἡ δύναμις τοῦ προσώπου, ἡ ἐλευθερία ἐμφανίζεται ὡς ἀπειλὴ τῆς ἀσφαλείας. Διότι ἡ ἐλευθερία προϋποθέτει τὴν ἀβεβαιότητα, μίαν κρίσιν συνειδήσεως, ταλαντεύει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὑποχρεώνει νὰ δοθῇ ὀλόκληρος εἰς τὴν ἀπόφασίν του, χωρὶς νὰ ἔχη προεξοφλήσει τὸ ἀποτέλεσμα. Αὐτὴν τὴν

προϋπόθεσιν, ἢ ὅποια ἀναχωρεῖ ἐκ τοῦ προσώπου καὶ καταλήγει εἰς τὸ πρόσωπον ἐπιδιώκει νὰ παρακάμψῃ ὁ τεχνικὸς ἄνθρωπος, ὅπου-δήποτε καὶ ἂν ἐμφανίζεται, συνηθισμένος ἤδη εἰς ὅλα τὰ σημαντικὰ ζητήματα τῆς ζωῆς του νὰ παίρῃ ἀποφάσεις μέσῳ ἄλλων. Διὰ τοὺς ἀπροσώπους ἢ ἐλευθερία εἶναι ὁ κίνδυνος ὑπ' ἀριθμὸν ἓνα, ὁ φόβος, ὅτι ἡ δύναμις εἶναι δυνατὸν νὰ διασπαθισθῇ καὶ συνάμα ἢ ὑποψία, ὅτι τὸ σύστημα, εἰς τὸ ὁποῖον θυσιάζουσι τὸ πρόσωπόν των χάριν τῆς δημοκρατικῆς των ἀσφαλείας, δὲν εἶναι ἀναντιρρήτως τὸ βεβαιότερον. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν τῶν συλλογικῶν γνωρισμάτων ἀναγκάζει τὸ κράτος νὰ τοῦ ἀποσιωπήσῃ τὸν κίνδυνον καὶ πρὸ παντὸς νὰ μὴ τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ἀσφάλειαν τῆς δημοκρατικῆς του γενικεύσεως, δηλαδὴ νὰ γίνῃ αὐτεξούσιος.

Τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν συμβαίνει μόνον εἰς τὰ πολιτεύματα ὀλοκληρωτικοῦ σχήματος, ἀλλ' εἶναι τὸ πολιτικὸν φαινόμενον ὅλων τῶν ἐκτεχνικευμένων κοινωνιῶν. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, ὅπου ὁ λαὸς διοικεῖται ἀπροσώπως, οὕτως ὥστε κανεὶς νὰ μὴ τὸν ἐκμεταλλεύεται, τὰ γεγονότα ὅμως νὰ μὴ τὸν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν, ἀλλὰ νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν τὴν ἐσωτερικὴν των φορὰν - ὅ,τι συμβαίνει ἰδίως ἐντὸς τῶν τεχνικῶν δημοκρατιῶν - δύνει σήμερον τὸ πολιτικὸν ὄνειρον τοῦ πνεύματος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ὄνειρον αὐτὸ ὑπερήσπισε τὴν δυνατότητα τῆς πραγματοποιήσεώς του ὑπὸ τὸ ὄνομα «δημοκρατία», μίαν λέξιν, ἢ ὅποια ἐδήλωσε τὴν ἰκανότητα τοῦ λαοῦ νὰ ἐννοήσῃ τὰ προβλήματα του καὶ ν' ἀποφασίσῃ διὰ τὴν μοῖραν του. Ὅπου διὰ τοῦτο ὁ λαὸς δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κατανοήσῃ τὴν ἱστορικὴν του πραγματικότητα καὶ ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς ὑπάρξεώς του, ἀνέθεσεν ἔστω καὶ παρὰ τὴν θέλησίν του αὐτὸ τὸ θέμα εἰς ἐκείνον, τὸν ὁποῖον ἐφοβεῖτο περισσότερον ἢ τὸν ἀρχηγὸν μιᾶς οἰκογενείας, ὁ ὁποῖος μετέδιδε τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους του.

Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προσωπικῆς εὐθύνης ὁ ἄρχων συνέπεσε πρὸς τὸν τύραννον ἢ, ὅπου διετηρήθη, ἔπρεπε ν' ἀνεχθῇ μίαν παράλληλον διοικητικὴν ἐκπροσώπησιν τοῦ λαοῦ. Ὅπου λοιπὸν ἡ ἱστορία ἐταλαντεύθη πρὸς στιγμὴν ὑπὲρ τοῦ προσώπου, οἱ ἄνθρωποι διεπίστωσαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζήσουν ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καθορίζεται ἡ τύχη των, χωρὶς νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν καὶ διὰ τοῦτο ἐτάχθησαν κατὰ τῆς τυραννίας καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ συνεργασθῶν, διὰ νὰ διευθύνουν τὸ παρὸν καὶ νὰ προετοιμάσουν τὸ μέλλον. Ἡ συνεργασία αὕτη, ὅταν ἔφερον ἐπαξίως τὸ ὄνομα τῆς δημοκρατίας, προϋπέθετε τὴν ἰκανότητα ὧν ἦσαν μέτοχοι τῆς κοινῆς μοίρας, νὰ συγκρίνουν μεταξύ των τὴν πείραν των καὶ νὰ ψηφίζουν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συγκρίσεως ἢ, εἰς ὅσας περιπτώσεις ἡ δημοκρατία δὲν εἶχε σταθερὰς βάσεις, τὴν ἐκτέλεσιν ἐκείνης τῆς ἀποφάσεως, ἢ ὅποια ἀντεπροσώπευε τὴν πείραν τῶν περισσοτέρων.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ ΧΩΡΙΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΙΝ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. Μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς τεχνικῆς μετεβλήθησαν εἰς τὸν πολιτικὸν κόσμον αἱ προϋποθέσεις τῆς δημοκρατίας. Τὰ νέα πολιτεύματα φιλοδοξοῦν ὅμως εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον νὰ τεθοῦν ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐὰν μεταξύ των προκηρῦσσουν θανασίμους ἀντιθέσεις, εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρουσιάζωνται καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν σήμερον πολιτικὰ συστήματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων διοικοῦνται ἄνθρωποι χωρὶς πείραν τῶν προβλημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται ὡς σύνολον καὶ ἐπομένως χωρὶς τὴν δυνατότητα νὰ συζητήσουν, προτοῦ νὰ δώσουν τὴν ψήφον των ἢ νὰ σκεφθοῦν, χωρὶς ταυτοχρόνως νὰ ἐκπροσωποῦν τὴν γνώμην ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τοὺς πείθει ἢ τοὺς διοικεῖ, ἐπειδὴ τοὺς πληροφορεῖ ὅτι γνωρίζει τὸ πρόβλημα. Εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον σήμερον ἡ δημοκρατία τελειώνει τὴν ἱστορικὴν τῆς διάστασιν καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν τῆς εἰς μίαν κατὰ κράτη διάφορον πολιτικὴν μορφήν, ἡ ὁποία δὲν βασίζεται εἰς τὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ, οὔτε εἰς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ ψηφίζωνται, διὰ νὰ ἐφαρμόζουν τὴν θέλησίν του.

Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ νέον τῆς σημερινῆς πολιτικῆς καταστάσεως, ὅτι ὁ λαὸς ἔπαυσε νὰ ἔχη θέλησιν καὶ ἔχει μίαν καὶ μόνην ἐπιθυμίαν, τὴν τεχνικὴν. Αὐτὴ ἀκριδῶς ἡ ἐπιθυμία ἀπαγορεύει ὅμως εἰς τὸν λαόν νὰ γνωρίζῃ, περὶ τίνος πρόκειται, νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του τὴν ἐσωτερικὴν ὄψιν τῶν τεχνικῶν γεγονότων καὶ συμφώνως πρὸς αὐτὴν τὴν πείραν νὰ διαμορφώῃ τὴν ἀπόφασίν του. Χωρὶς ἐφημερίδα δὲν εἶναι δυνατόν διὰ τοῦτο νὰ ὑπάρξῃ σήμερον κράτος, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν θὰ ἐγνώριζον, τί ἀκριδῶς συμβαίνει εἰς τὴν ζωὴν των. Ὁ τύπος βεβαίως σήμερον τοὺς πληροφορεῖ, τί πρέπει νὰ γνωρίζουν, ὁ λαὸς ὅμως ἀντιλαμβάνεται τὴν μεσιτευσομένην γνώσιν ὡς τὴν συντομωτέραν ὁδὸν πρὸς τὴν τεχνικὴν. Οὐσιαστικῶς, ἀντὶ τῆς γνώσεως αὐτῆς, ὁ λαὸς θέλει μόνον νὰ διαθέτῃ τεχνικὰ πράγματα καὶ ἀναζητεῖ, πιστὸς εἰς τὴν τεχνικὴν του πείραν, ἐκείνους τοὺς ἐπαῖοντας, οἱ ὁποῖοι χωρὶς τὴν συμμετοχὴν τῆς, θὰ τοῦ ἐκπληρώσουν, ὅ,τι χρειάζεται.

Ὁ λαός, ὁ ὁποῖος σχετίζεται μὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν τεχνικῶν πραγμάτων καὶ γεγονότων, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ εἰδικῶς ἐκεῖνα τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἀπασχολοῦν, χωρὶς νὰ τοῦ παρουσιάζουν τὸ βάθος των. Εἶναι διὰ τοῦτο ὑποχρεωμένος νὰ πληροφορηθῆται ἐκ μέρους τρίτων, τί πρέπει νὰ συμβῆ, νὰ παύσῃ μὲ ἄλλους λόγους νὰ ἔχη ἰδικὴν του ἐκτίμησιν τῆς πραγματικότητος. Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι, ὅσοι τοῦ προσφέρουν τὴν γλωσσικὴν μορφήν τοῦ κόσμου, τὸν ἀπατοῦν, ἀλλ' ὅτι τοῦ ἐπιβάλλουν: ὅτι δὲν ἐκπροσωποῦν τὴν θέλησίν του.

Ὅπου δὲν ἐκπροσωπεῖται ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ, εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ κράτος καὶ μάλιστα εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις χρηστὸν πο-

Ε. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Κ. Τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

λίτευμα· δὲν πρόκειται ὅμως περὶ δημοκρατίας. Ἐνδέχεται βεβαίως κάποτε ἡ πληροφορία, τὴν ὁποίαν χρειάζεται ὁ λαός, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀπόφασίν του, νὰ εἶναι ἐπισταμένη, ὅσον ὅμως περισσότερο ἀνταποκρίνεται εἰς τὰ πράγματα, τόσον ὀλιγώτερον ὁ λαὸς ἐννοεῖ, τί ἀκριβῶς συντελεῖται καὶ τί χρειάζεται. Ἀντιστρόφως, ὅσον ἡ πληροφορία εἶναι ἀνάλογος τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐννοεῖ ὁ λαός, τόσον περισσότερο ἀπέχει ἐκ τῆς πραγματικότητος. Ἡ τέχνη λοιπὸν τῶν ἐκπροσώπων τοῦ λαοῦ, τῶν πολιτικῶν, συνίσταται σήμερον εἰς τὸ νὰ μεταδώσουν μὲ τὴν ρητορικὴν τῶν ἐπιδεξιότητα εἰς τὸν λαὸν μίαν θέλησιν, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἔχουν σχηματίσει ἐκ προσωπικῆς πείρας, ἀλλὰ πληροφοροῦνται ἐκ μέρους τῶν ἐκπροσώπων τῆς τεχνικῆς. Σήμερον δηλαδὴ δὲν διοικοῦν οἱ λαοὶ τὴν τεχνικὴν, ἀλλ' ἡ τεχνικὴ τοὺς λαούς.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΧΩΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΘΕΛΗΣΙΝ.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὁ λαὸς ψηφίζει ἀποφάσεις, διὰ τὰς ὁποίας οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ ἐκπρόσωποί του φέρουν τὴν εὐθύνην. Οἱ πολιτικοὶ τῆς τεχνικῆς ἐποχῆς δὲν ἀποφασίζουν, παρὰ μόνον ἐφ' ὅσον συμβουλεύονται τοὺς ἀνθρώπους τῆς τεχνικῆς δυνατότητος. Ἐπειδὴ ἡ δυνατότης τῆς τεχνικῆς λύσεως ἐνὸς προβλήματος δὲν εἶναι μόνον μία, οἱ πολιτικοὶ ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκλέγουν μεταξὺ περισσοτέρων τεχνικῶν σχεδίων. Ἐπακόλουθα αὐτοῦ τοῦ πράγματος εἶναι:

π ρ ῶ τ ο ν, ὅτι οἱ πολιτικοὶ δὲν ἀποφασίζουν, ἀλλ' ἐκλέγουν, ὅ,τι τοὺς ὑπαγορεύουν τὰ τεχνικὰ πράγματα, δηλαδὴ ὅτι δὲν δίδουν εἰς τὰ πράγματα τὴν κατεύθυνσίν των, ἀλλ' ὅτι δέχονται μίαν κατεύθυνσιν ἢ ὁποῖα ὑπάρχει πρὸ τῆς ἀποφάσεώς των.

δ ε ὕ τ ε ρ ο ν, ὅτι πρέπει νὰ ἐκλέξουν μεταξὺ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ τεχνικοῦ σχεδίου καὶ τῶν συμφερόντων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐκλέγουν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ συμβαίη ἐπανειλημμένως νὰ μὴ ἐκπροσωποῦν πάντοτε τὸ γενικὸν συμφέρον, ὅ,τι ἐπιβάλλουν τὰ πράγματα, ἀλλ' ὅ,τι καθυστερεῖ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πραγμάτων χάριν μιᾶς περιορισμένης ἐπιθυμίας, ἢ ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ συνόλου·

τ ρ ί τ ο ν, ὅτι ἐξαρτῶνται ἐκ μέρους ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἔχουν ἐμπιστοσύνην, χωρὶς νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ τοὺς ἐλέγξουν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνονται ἐκτελεστικὰ ὄργανα μιᾶς κατηγορίας ὑπαλλήλων, οἱ ὁποῖοι προσδιορίζουν τὸ μέλλον τοῦ κράτους, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν των μ ὄ ν ο ν τὴν τεχνικὴν δυνατότητα.

Ἡ τρίτη ἀκολουθία σημαίνει, ὅτι τὸ κράτος ἀποβάλλει τὴν πολιτικὴν του διάστασιν καθ' ὃν λόγον ἐξελίσσεται εἰς πραγματικῶς τεχνικὸν κράτος, ὥστε ἡ πολιτικὴ νὰ ζῆ ἐντὸς του ὡς ἀναχρονισμός, ἐφ' ὅσον ἰσχυρίζεται, ὅτι εἶναι συμπύκνωσις τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ὁ ὁποῖος ἀποφασίζει διὰ τὴν τύχην του, ἐνῶ εἰς τὴν πραγματικότητα

είναι μία προβολή τῆς τεχνικῆς μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν λαὸν (κυβέρνησις) τὰ ἐσωτερικά της αἰτήματα καὶ νὰ ἐλέγῃ (κοινοβούλιον), κατὰ πόσον ἡ ἐπιβολὴ αὐτὴ γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τεχνικῶν καὶ μόνον στοιχείων. Ἐξ αὐτοῦ ἔπεται, ὅτι τὸ κράτος σήμερον κατευθύνει τοὺς ὑπηκόους του εἰς τὴν πραγματοποίησιν σχεδίων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον τεχνικῶς δυνατά, χωρὶς νὰ ἔχουν ἀπαραιτήτως καὶ ἄλλα γνωρίσματα. Τὰ ἄλλα γνωρίσματα ἔγιναν δηλαδὴ ἐντὸς τοῦ συγχρόνου κράτους οἱ ἐπουσιώδεις χαρακτήρες τῶν πολιτικῶν ἔργων.

Τὸ πρᾶγμα θεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, νὰ ἐγκαταλείψῃ δηλαδὴ ὁ λαὸς τὰ πνευματικά του ἐνδιαφέροντα, τὴν πολιτικὴν του παράδοσιν καὶ ὅ,τι δικαίωνει ἐσωτερικῶς τὴν ζωὴν του, διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπλῶς τεχνικῶς κατασκευάσιμα. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολιτικοῦ λόγου ἀνήκει σήμερον κατὰ βάσιν ἡ τοποθέτησις τοῦ τεχνικῶς ἐπιβαλλομένου ἔργου ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραδόσεων, μὲ τὰς ὁποίας ἔχει τραφῆ τὸ λαϊκὸν πνεῦμα.

ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ. Ἡ κρατικὴ ἀνακοίνωσις ἔχει σήμερον τὸ χρέος νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς κυβερνήσεως ὡς ὑπαγορευομένην ὑπὸ τοῦ αἰτήματος τῆς πιστότητος εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ λαοῦ ἐν γνώσει τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐντελῶς ἄλλοι λόγοι ἐπιβάλλουν αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ἡ κρατικὴ γλῶσσα ἐξασκεῖται λοιπὸν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὄχι ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸν ἔπαινον τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔπραξαν μέχρι τοῦδε ὅλοι οἱ κυβερνῶντες, διότι τελικῶς εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅποτε ἡ ἐπιτυχία ἔχει ἀριθμητικὴν ἀξίαν, τὸ ζήτημα εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ ἀποδείξιμον, ἀλλ' εἰς τὴν δικαίωσιν τοῦ ἔργου τῆς κυβερνήσεως, εἰς τὸν γλωσσικὸν του ἐμπλουτισμὸν μὲ μίαν ιδιότητα, τὴν ὁποῖαν ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἐμπλέκονται εἰς τὸ ἔργον αὐτό, πρέπει νὰ παραδεχθῶν, χωρὶς νὰ βασίζωνται ἐπὶ τῶν πραγμάτων.

Ἡ τάσις νὰ ἐνταχθῇ ἡ ζωὴ τοῦ κράτους ἐντὸς παραστάσεων ἐνὸς παρελθόντος καιροῦ εἶναι ὅμως μία μόνον πλευρὰ τοῦ αἰτήματος, νὰ τοποθετηθῇ ἐκ τῶν ὑστέρων ἡ κρατικὴ πρᾶξις εἰς τὸ σύστημα τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι τῆς δίδουν τὴν πολιτικὴν της δικαιολογίαν. Μέχρι τῆς ἀνατολῆς τῆς τεχνικῆς ἐποχῆς καὶ ἴσως καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ δεκάτου ἐνάτου καὶ εἰς πολλὰς χώρας τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ πολιτικὴ παράταξις, ὅπου εἶχε σχηματισθῇ πολιτικὸς βίος, καθώριζε συστήματα δράσεως καὶ ὑπεδείκνυεν εἰς τὸν λαόν, τί ἀκριδῶς θὰ πράξῃ, ἐὰν ἀναλάβῃ τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν. Τοῦτο ἐξακολουθεῖ νὰ συμβαίη καὶ σήμερον, ὅπου ἐπίκαιρα κράτη δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐκτεχνικευθῆ, ὅποτε ὅλα τὰ κόμματα ἀπὸ κοινού ἔχουν τὴν ἴδιαν προοπτικὴν, συναγωνίζονται μετὰξὺ των εἰς τὴν ἐπαγγελίαν τῆς τα-

χυτέρας ἐγκαταλείψεως τῆς παρούσης καταστάσεως, ἤτοι ὑπόσχονται εἰς τὸν λαὸν τὸν συντομώτερον δρόμον τῆς ἐκτεχνικεύσεώς του.

“Ὅπου τὸ πρᾶγμα ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ, ἡ κρατικὴ πολιτικὴ εὐρίσκειται ἐνώπιον τῆς ἀνάγκης νὰ ἐξηγῆ εἰς τὸν λαόν, ὅτι τὰ τεχνικὰ τῆς ἔργα, ἀφ’ ὅτου ἀνέλαβε τὴν διακυβέρνησιν τῆς χώρας, ὑπάγονται εἰς τὸ πλαίσιον τῶν ὅσα προεκλογικῶς εἶχεν ἀναγγεῖλει. “Ὅπου ἡ ἐκτεχνίκευσις εὐρίσκειται ἀκόμα εἰς τὰ πρῶτα τῆς θήματα, τὸ θέμα εἶναι εὐκόλον, ὥστε νὰ χρειάζεται μόνον νὰ ἐπισταθῆ ἡ προσοχὴ εἰς τὴν ταχύτητα τοῦ συντελουμένου ἔργου. “Ὅταν ὅμως ἡ πολιτικὴ μεταφέρῃ τὰς παραστάσεις τοῦ παρελθόντος, διαθέτῃ προγράμματα καὶ σκοπούς, ἔχῃ κατὰ κάποιον τρόπον προλάβει τὸ μέλλον καὶ συγχρόνως εὐρίσκειται ἐντὸς ἐνὸς τεχνικοῦ κράτους, ὁ κυβερνητικὸς λόγος ἀναπτύσσεται εἰς μίαν τεχνικὴν τῆς ἀναγωγῆς ἐκείνων, τὰ ὅποια συντελοῦνται κατ’ ἀνάγκην εἰς τὸν χώρον τῆς ἐπαγγελίας, ὥστε ὁ λαὸς ὄχι μόνον νὰ ἔχῃ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ νὰ πιστεύῃ, ὅτι συντελέσθῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προλήψεως τοῦ μέλλοντος, ἐπὶ τῇ βάσει δηλαδή τῆς δεβαιότητος, ἡ ὁποία τὸν ἀπήλλαξε τῆς εὐθύνης νὰ σκεφθῆ καὶ ν’ ἀμφιδάλλῃ, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀντιτίμου τῆς ἐλευθερίας του.

ΔΙΑ ΠΟΙΟΝ ΛΟΓΟΝ ΚΑΤΕΡΡΕΥΣΕΝ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων δικαιώσεως τοῦ κυβερνητικοῦ ἔργου, ἐφ’ ὅσον ὁ λαὸς δὲν συμβαδίζει πνευματικῶς πρὸς τὴν τεχνικὴν του ἐξέλιξιν, ἰδρύει σήμερον εἰς ὅλα τὰ κράτη ὑπηρεσίας προσαρμογῆς τοῦ παρόντος πρὸς τὸ παρελθόν, ἐρμηνείας τοῦ ἐρχομένου κατ’ ἀναφορὰν πρὸς τὴν πρόληψίν του, ἔστω καὶ ἂν ἢ μᾶλλον ἐπειδὴ ἡ τεχνικὴ ζωὴ ἔχει πειραματικὸν χαρακτῆρα καὶ δημιουργεῖ τὰς καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὸν τρόπον τῆς ἐξελίξεώς των. Σήμερον διὰ τῆς τεχνικῆς ὁ ἄνθρωπος δὲν «κατακυριεύει τῆς γῆς», δὲν ἐπεκτείνει τὴν κυριαρχίαν του ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς ὅ,τι ὑπάρχει, ἀλλὰ δημιουργεῖ τὸν κόσμον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θέλει νὰ ζῆσῃ καὶ κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον ὑφίσταται τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσονται ἐκ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τῶν νέων πραγμάτων, νόμους, οἱ ὁποῖοι συνεχῶς ἐξελίσσονται, προκαλοῦν νέα αἰτήματα, ἀναγκάζουν τὸν ἄνθρωπον νὰ κατασκευάσῃ ἄλλα πράγματα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ προκύψουν νέα ὑποχρεώσεις, νὰ διαμορφώσῃ ἀναλόγως τὴν ζωὴν του, νὰ τροποποιῆ συνεχῶς τὸν κόσμον του καὶ νὰ μεταβάλλῃ συνεχῶς νοοτροπίαν.

“Ὅτι ὁ ἄνθρωπος κατεσκεύασε τὸ αὐτοκίνητον, ἐφεῦρε τὸ ραδιόφωνον καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κίνησῃ τὰ ἐργοστάσιά του μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀτόμου ἢ νὰ ἐφαρμόσῃ παντοῦ τὸν αὐτοματισμόν, σημαίνει ὅτι ἐδημιούργησε καὶ προτίθεται νὰ δημιουργήσῃ νέας σχέσεις ζωῆς, νέας σκέψεις, νέους σκοπούς, νέα προβλήματα καὶ ἀξιώματα, νέας ἀξίας καὶ ἀξιώσεις, δρόμους, πρὸς τοὺς ὁποίους τρέπεται ἡ ζωὴ ἐκ μὲ-

νης τῆς φοράς τῶν πραγμάτων. "Ὅ,τι εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ προβλεφθῆ, νὰ μεταδοθῆ γλωσσικῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὥστε νὰ νομίση ὅτι ἔχει δεβαιότητα εἰς τὴν ζωὴν του, ἐφ' ὅσον γνωρίζει, τί συμβαίνει εἰς τὸν κόσμον, εἶναι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ἐπομένου τεχνικοῦ σχεδίου, μιᾶς ἀνάγκης, ἡ ὁποία ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον προϊόν τεχνικῶν ἔργων κατ' ἀρχὴν ἐντελῶς ἄλλης σκοπιμότητος.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ γλῶσσα ἔχασεν οὐσιαστικῶς σήμερον τὴν ἰκανότητα τῆς προφητείας. Ἡ διάστασις τοῦ μέλλοντος, ἡ μεγάλη προέκτασις τοῦ παρελθόντος εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ πνεύματος, παύει νὰ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς γλώσσης. Ὁ κόσμος σταματᾷ εἰς τὸ παρόν, τακτοποιεῖ καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ἐσωτερικὴν του κίνησιν καὶ δὲν γνωρίζει, ποῦ κατευθύνεται. Ἡ γλῶσσα ἔπαυσε νὰ σχετίζεται ἐσωτερικῶς πρὸς τὴν πρόβλεψιν καὶ ὅταν πολιτικῶς ἐπιχειρῆ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον μέσῳ τοῦ χρόνου, νὰ τοῦ παραστήσῃ, ὅ,τι συνέβη, ὡς ἐπικύρωσιν καὶ ὅ,τι θὰ συμβῆ ὡς ἐνσάρκωσιν τῶν ὀραματισμῶν τῆς αὐθεντίας, καταχράται τὸ παρελθόν της, τὴν ἐποχὴν, ἡ ὁποία τῆς ἔδωσε τὴν δύναμιν νὰ διασχίξῃ τὸν χρόνον καὶ κατ' ἀκολουθίαν τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὸ πνεῦμα τῶν πατέρων των μένουσιν ἀνυπεράσπιστοι εἰς τὴν διάθεσιν ὄλων τῶν καιροσκοπῶν. Ὅ,τιδῆποτε ὑπερβαίνει σήμερον τὸ παρόν, γίνεται τὸ τὸλμημα τῆς ἀγυρτείας.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΤΩΝ ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΤΗΣ ΥΠΟΣΧΕΣΕΩΣ. Ὁ γλωσσικὸς περιορισμὸς εἰς τὰ παρόντα γεγονότα, ὡς ἐγκατάλειψις τῆς προβλέψεως, παρουσιάσθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία τελικῶς ἐθυσίασε τὸν φυσικὸν νόμον εἰς τὸν βωμὸν τῆς στατιστικῆς. Ἐν συνεχείᾳ ὁ ἱστορικὸς κόσμος ἐνεκαινίασε μιᾶν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ὁποίας βασίζεται ἐπὶ τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐφευρίσκει, διότι χρειάζεται, ἀλλὰ χρειάζεται, διότι ἐφευρίσκει. Ἡ ἀντιστροφή αὕτη ἀρχίζει νὰ γίνεται ὁ γενικὸς νόμος τῆς ζωῆς, νὰ ἐπιφέρῃ τὴν συσκότισιν τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ ἐγκαθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀγνοίαν. Ἡ ἀναστάτῳσις τῆς ἱστορικῆς ἀσφαλείας, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας ἡ ἐρμηνευτικὴ κατάρρευσις τοῦ μύθου, ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον ἐπικειμένων γεγονότων, χωρὶς καμμίαν προπαρασκευήν, εἶναι ἀκριβῶς, ὅ,τι χρειάζεται τὸ τεχνικὸν κράτος, διὰ νὰ κατευθύνεται ὁ ἄνθρωπος, ὅπουδῆποτε ἐπιβάλλουν τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ προβάλλῃ ἀντίστασιν. Ταυτοχρόνως ἡ συντριβὴ τοῦ πνευματικοῦ χρόνου ἀφήνει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν γυμνήν του ὑπαρξιν, χωρὶς συνέπειαν εἰς τὴν θέλησίν του, χωρὶς δεβαιότητα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν του ζωὴν, ἔτοιμον νὰ ὑπακούσῃ εἰς ὅ,τιδῆποτε, νὰ ἐπιτεθῆ ἢ νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν, νὰ συσσωρεύσῃ πράγματα, διὰ νὰ τὰ ἐγκαταλείψῃ χάριν νέων πραγμάτων, νὰ μὴ γνωρίξῃ, τί εἶναι, τί

σκοπεύει καὶ πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ συμπεριφερθῆ, νὰ ὁμιλῆ καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ ν' ἀποφεύγη τὸν μέλλοντα, νὰ περιορίζη τοὺς λόγους τοῦ μόνου εἰς τὴν περιγραφὴν ἢ μόνον εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐπιθυμίας.

Αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ καταστροφὴ τοῦ μέλλοντος τρέπει τὸν ἄνθρωπον τοῦ ὀρθολογισμοῦ πρὸς ὅλα τὰ εἶδη τῆς μαντείας καὶ τὸν κάνει νὰ ἐμπιστεύεται ὅποιονδήποτε διακινδυνεύει μίαν πρόγνωσιν, ἀρκεῖ νὰ τοῦ ὑποδείξῃ, ποῦ κατευθύνεται ἡ ζωὴ του. Τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἄνθρωπος σήμερον εἶναι παίγνιον ὄλων τῶν ἀπροσδοκῆτων, ὅτι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ γίνῃ κύριος τῆς ζωῆς του, νὰ γνωρίζῃ, ποῦ εὐρίσκεται, διατὶ ζῆ καὶ τί πρέπει νὰ ἐλπίζῃ, ζητοῦν ἀκριβῶς νὰ συγκαλύψουν ἀπὸ κοινοῦ αἰρέσεις καὶ πολιτικὰ συστήματα. "Ὅσον ὁ ἄνθρωπος παύει νὰ προβλέπῃ, τί θὰ συμβῆ, ὅσον ὑποψιάζεται, ὅτι ὁ κίνδυνος ἴσταται ante portas, τόσο παραδίδεται εἰς ὄσους ἔχουν ὡς βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα τὴν ὑπόσχεσιν, εἰς τὴν ἀστρολογίαν ἢ τοὺς πολιτικοὺς προφήτας, εἰς μίαν γλῶσσαν, ἢ ὅποια ἐπιδιώκει νὰ ἐνσαρκώσῃ τὸ σῶμα τοῦ μέλλοντος, ἐνὸς ἀποδημήσαντος μεγέθους καὶ νὰ γίνῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ φάντασμα του, νὰ εἶναι πάντοτε ἄτιδῆποτε, νὰ προσαρμόζεται κατὰ τὸν ἕνα ἢ κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον εἰς τὴν ἀνάγκην, νὰ μεταβάλλῃ σχήματα καὶ νὰ παίξῃ μετὰ τοὺς ἰριδισμοὺς ὄλων τῶν ἐκφράσεων καὶ νὰ ὀνομάζῃ «διαλεκτικὴν» τὴν ἀσυνέπειαν.

ΠΟΤΕ ΘΑ ΕΙΧΕ ΚΑΙ ΔΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΕΡΕΙΣΜΑ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΤΙΡΡΗΣΙΣ. Ἐχθρὸς τῆς γλωσσικῆς ταχυδακτυλουργίας εἶναι περισσότερο παντὸς ἄλλου ἢ κριτικὴ σκέψις ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀναφέρεται. Ἡ γλῶσσα τῶν προβλέψεων καὶ τῆς ἐκ τῶν ὑστέρων πολιτικῆς προφητείας δὲν ἀνέχεται διὰ τοῦτο τὴν παρατήρησιν, χαρακτηρίζει, ὄσους ἔχουν ἀντιρρήσεις, ὡς ἀντιδραστικούς, δὲν τοὺς ἀναγνωρίζει ὡς σκεπτομένους ἀνθρώπους, ἀλλ' ὡς ἀντιπάλους τοῦ ἔργου, τὸ ὅποιον ὑποστηρίζει καὶ τοὺς παρουσιάζει εἰς τοὺς ἀκροατὰς τῆς ὡς ἐχθροὺς ἢ αἰρετικούς τῆς πίστεως, τῆς προσδοκίας των καὶ τῆς ἐλπίδος, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν προοδευτικὴν παράταξιν. "Ὅσοι ἔχουν ἀντιρρήσεις, ἔρχονται τοιουτοτρόπως ἀμέσως εἰς δοσοληψίαν μετὰ τὸν λαόν, γίνονται οἱ ὑπαίτιοι τῶν κακῶς ἐχόντων, οἱ πολέμιοι τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ἀσφαλείας, ὅσοι δὲν ἔχουν θέσιν ἐντὸς τῆς κοινότητος. Ἡ ἀντίρρησις λοιπὸν ἀποκτᾷ ἰδεολογικὴν μορφήν καὶ καταλογίζεται εἰς τὰ μὴ ὄντα τοῦ συγχρόνου κράτους.

Ἐκτὸς αὐτοῦ ὅμως ἡ πολιτικὴ ἀντίρρησις παύει οὐσιαστικῶς, ὅπου ἢ κρατικὴ λειτουργία ἔχει κατὰ πάντα ἐκτεχνικευθῆ, νὰ διαθέτῃ πραγματικὴν δάσιν, ἐφ' ὅσον τὸ γεγονός, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται, συνέβη κατ' ἀνάγκην. Πολιτικαὶ ἀντιρρήσεις ἔχουν δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀντίκρουσμα, μόνον ὅταν ἀφοροῦν εἰς μίαν τεχνικὴν

δυνατότητα, ἡ ὁποία παρεγνωρίσθη, εἰς τὸ γεγονὸς, ὅτι τὸ κράτος παρέδλεψε τὸ τεχνικὸν του χρέος, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ πολιτικὰ σχέδια. Ἡ δημοκρατία λοιπὸν κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ βασίμους ἀντίρρῃσεις, ὅταν ἔχη καὶ ἄλλους σκοποὺς πλὴν τῆς τεχνικῆς, π.χ. προβλήματα πολιτιστικῆς φύσεως, εἰς τὰ ὁποία δὲν εἶναι δυνατὸν μία πολιτικὴ ἀντιπροσωπεῖα νὰ μονοπωλήσῃ τὴν γενικὴν ἐμπειρίαν καὶ συνεπῶς θὰ πρέπει νὰ δώσῃ θέσιν εἰς τὸν διάλογον. Εἰς ὅλα τὰ ἄλλα θέματα συγχρόνου ἐπικαιρότητος ἢ μόνῃ ἐπομένως ἀντίρρῃσεις, ἡ ὁποία ἔχει σημασίαν, εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία θὰ ἤθελε μεγαλυτέραν καὶ συνεπεστέραν ἐκτεχνίκευσιν, δηλαδὴ καμμίαν ἀπολύτως πρωτοβουλίαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ κράτους, ἀλλὰ μίαν πιστὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν, διὰ τὰς ὁποίας κανεὶς δὲν εὐθύνεται. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ μόνῃ ἀνεκτὴ πολιτικὴ ἀντίρρῃσις εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία δυσανασχετεῖ διὰ τὴν ὑπαρξίν της καὶ κατὰ κάποιον τρόπον διαμαρτύρεται, διότι τὸ κράτος μὲ τὴν πλημμελῆ τεχνικὴν του συνείδησιν τὴν ὑπεχρέωσε νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς, ἐνῶ ἡ ἐμφάνισις της εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἐντὸς τεχνικῶς δημοκρατουμένων κρατῶν ἀπουσιάζει κατὰ συνέπειαν ὁ χώρος διὰ τὴν ἀντίρρῃσιν, ἐφ' ὅσον ἡ μόνῃ δυνατὴ βάση της εἶναι ἡ τεχνικὴ ἀναγκαιότης.

Ἡ γλῶσσα τῆς τεχνικῆς δημοκρατίας δὲν ἀνέχεται τὴν ἀντίρρῃσιν, διότι ἡ σημερινὴ κοινωνικὴ ζωὴ, ἀντὶ νὰ καθορίζεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀποφάσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προϋποθέτουν τὸν σύνδεσμον δύο ἐμπειριῶν, παράγει τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς μορφάς της, ἀναλόγως τῶν τεχνικῶν της δυνατοτήτων. Ἡ ἀντίρρῃσις θὰ εἶχεν ἔρεισμα, ἐὰν εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον οἱ σκοποὶ καθώριζον τὰ μέσα, ὅπως συνέβη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς προηγουμένας ἐποχὰς τῆς πολιτικῆς. Σήμερον ὅμως ἡ δυνατότης ὑπαγορεύει τὴν ἐπιδίωξιν καὶ δημιουργεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μίαν νέαν δυναμικὴν κατάστασιν καὶ ἓνα πάντοτε νέον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει, οὔτε πῶς προκύπτει οὔτε ποῦ διευθύνεται, ἀλλὰ θὰ ἤθελε νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι τὰ πάντα γίνονται πρὸς ὄφελός του, ὅ,τι ἀκριβῶς τοῦ ὑπόσχεται ἡ κυβέρνησις ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκτελεῖ κατ' ἀνάγκην.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ. Εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος ἀρνεῖται τὸν κόσμον τῆς φύσεως, διὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἀποκλειστικῶς ἰδικόν του κόσμον, ἐχάθη δι' ὅ,τι ἀποφασιστικώτερον συμβαίνει ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόσμου ἢ δυνατότης τοῦ διαλόγου. Βεβαίως οἱ ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦν νὰ διαλέγωνται διὰ πολλὰ καὶ διάφορα πράγματα, ὡς ἐὰν δὲν εἶχε συμβῆ τίποτε. Ἀντὶ νὰ περιορισθοῦν μάλιστα εἰς τὴν αὐθόρμητον μορφήν τῶν συζητήσεων, ὀργανώνουν συνέδρια, ἰδρύουν βήματα διεθνῶν συμβουλιῶν καὶ εἰδικούς διαλογικούς

ὀργανισμούς. "Ὅ,τι ὅμως ἀναφέρεται κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ὑπαρξίν των, τὸν τρόπον τῆς ζωῆς, τὸ εἶδος τῶν ἐλπίδων καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν βασικῶν των σκέψεων, καθορίζεται πρὸ τῆς συζητήσεως. Τὸ πρωθύστερον αὐτὸ εἶναι ἴσως ἐκ τῶν χαρακτηριστικωτέρων γεγονότων τῆς ἱστορίας εἰς μίαν ἐποχὴν, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ ἀκριβῶς διαμορφώνεται «ἀσυζητητί», γνωρίζει τὰς περισσοτέρας συζητήσεις, ἀφ' ὅτου οἱ ἄνθρωποι συνομιλοῦν. "Ὅταν δὲν παρουσιάζεται ὡς κίνδυνος διὰ τὸ κράτος καὶ δὲν εἶναι προφυλακὴ μιᾶς τεχνικῶς ἀντιπάλου παρατάξεως, ἡ συζήτησις σήμερον κινδυνεύει νὰ γίνῃ δημόσιον σχόλιον τοῦ γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἔχει συμβῆ ἢ συμβαίνει, χωρὶς νὰ τὴν προϋποθέτῃ, μετ' ὅλην ἴσως φιλοδοξίαν νὰ τὸ ἐμποδίσῃ ἐπὶ τῆ βάσει ἐνὸς ἄλλου τεχνικοῦ μέτρου, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλεται ὡς ἀντίδοτον καὶ θὰ δημιουργήσῃ μετ' τὴν ἐφαρμογὴν του νέα τεχνικὰ αἰτήματα. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ συζήτησις ἀποσύρεται οὐσιαστικῶς ἐκ τῶν δημοσίων χώρων καὶ ἀποκτᾷ σήμερον ἰδιωτικὸν χαρακτήρα, χάνεται δηλαδὴ ἐκ τῆς περιοχῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐφαρμόζονται τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ καιροῦ ἢ γίνεται μέσον διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν τῶν σχεδίων, ὅταν δὲν παρουσιάζεται ὡς πολύπλευρος μονόλογος διαφωτιστῶν ἀνυπερθέτων τεχνικῶν ὑποχρεώσεων.

Ἡ γλῶσσα τοῦ διαλόγου παύει νὰ ἐκπροσωπῇ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν καὶ γίνεται μία ἄποψις τῶν τεχνικῶν γεγονότων. Εἰς τὸν κόσμον συγκρούονται σήμερον τὰ τεχνικὰ σχέδια καὶ ἀναλόγως τῶν ἐπακολούθων τῆς συγκρούσεως αὐτῆς δημιουργοῦνται νέα καταστάσεις καὶ κατ' ἀναλογίαν νέα δυνατότητες συζητήσεων ἐπέκεινα τοῦ διαλόγου. Ἡ τεχνικὴ ὅμως δὲν ἐξελίσσεται μόνον χωρὶς νὰ χρειάζεται τὸν διάλογον, ἀλλ' ὅταν γίνεται ἀντικείμενον συζητήσεων καθυστερεῖται ἢ πρόοδός της, ἐφ' ὅσον τὰ ἀριθμητικὰ της στοιχεῖα ἀρκοῦν, διὰ νὰ τὴν προωθήσουν, χωρὶς νὰ παρέχουν λαθὴν εἰς παρεξηγήσεις. Διὰ τοῦτο ἐντὸς τῆς τεχνικῆς δημοκρατίας, ὅταν ὁ ἐπίσημος διάλογος εἶναι ἀνεκτός, ἔχει τὸ χρέος νὰ καθάρισῃ τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν ἀντιτεχνικῶν παρασίτων, νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς δυσπίστους τὴν ἀνάγκην τοῦ τεχνικοῦ ἔργου, πόσον εἶναι δηλαδὴ ἀπροσάρμοστοι εἰς τὸν καιρὸν των, ἐφ' ὅσον χρειάζονται μίαν μορφήν πειθούς χωρὶς ἀποχρῶντα λόγον, τὸν διάλογον, ὁ ὁποῖος παρατείνει τὴν ὑπαρξίν του εἰς τὴν ἱστορίαν, διὰ νὰ πείθῃ ἐκ μέρους τοῦ νέου πνεύματος, ὅσους ἀκόμη δὲν τὸ ἐννοοῦν, ὅτι κατ' οὐσίαν ἔμεινε χωρὶς ἱστορικὴν ἐντολήν.